

Łódź, dnia 15 kwietnia 2025 roku

Ogólnopolskie Zrzeszenie Sędziów
„Aequitas”
Al. Kościuszki 80/81 lok.301
90-437 Łódź
KRS 0001148023
aequitaszrzeszenie@gmail.com
biuro@stowarzyszenie-aequitas.pl

**Uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów
powszechnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 18 marca 2025 roku
(Nr w Wykazie prac legislacyjnych UD206)**

I. Ocena zmian w przepisach Działu I Sądy powszechne.

1)w art. 2 w § 1a uchyla się pkt 3;

Bez uwag.

2)uchyla się art. 9d;

Negatywnie należy ocenić wyeliminowanie powyższego przepisu, zgodnie z którym przedmiotem obrad kolegium i samorządu sędziowskiego nie mogą być sprawy polityczne, co jest ściśle powiązane z tzw. zasadą apolityczności sędziów oraz zasadą niezależnością sędziów. Jeszcze kilka lat wcześniej uregulowanie tej kwestii wydawało się zbędne. Lecz ostatnie lata i zaangażowanie sędziów w sprawy niemające związku z pełnioną służbą, a posiadające wyraźne zabarwienie polityczne, wskazują iż aktualna pozostaje potrzeba pozostawienia tego przepisu.

3)art. 21 otrzymuje brzmienie:

„Art. 21. Organami sądów są prezes sądu, kolegium sądu i dyrektor sądu, z zastrzeżeniem art. 21a § 1 i art. 28 § 2.”;

4)w art. 22a w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Prezes sądu po zasięgnięciu opinii kolegium sądu ustala podział czynności, który określa.”

Bez uwag

5) art. 23 otrzymuje brzmienie:

„Art. 23. § 1. Prezesa sądu powołuje Minister Sprawiedliwości spośród kandydatów przedstawionych przez zgromadzenie ogólne sędziów tego sądu.

§ 2. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu wybiera od 2 do 5 kandydatów na prezesa sądu spośród sędziów tego sądu. Wyboru kandydatów dokonuje się w głosowaniu tajnym. Do ważności wyboru wymagany jest udział w głosowaniu co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia.

§ 3. Jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu przedstawi jednego kandydata na prezesa sądu, Minister Sprawiedliwości może powołać tego kandydata na prezesa sądu.

§ 4. Jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu nie dokona wyboru od 2 do 5 kandydatów na prezesa sądu, w sposób określony w § 2, w terminie 2 miesięcy od dnia wystąpienia Ministra Sprawiedliwości o przedstawienie kandydatów, lub Minister Sprawiedliwości nie skorzysta z uprawnienia, o którym mowa w § 3, Minister Sprawiedliwości powołuje prezesa sądu spośród sędziów tego sądu, sądów równorzędnych albo wyższych, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów. Niewydanie opinii w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru powołania prezesa sądu nie stoi na przeszkodzie powołaniu.

§ 5. Wiceprezesa sądu powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów tego sądu, na wniosek prezesa sądu i po zasięgnięciu opinii kolegium sądu. Niewydanie opinii w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru powołania wiceprezesa sądu nie stoi na przeszkodzie powołaniu.

§ 6. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości może powołać wiceprezesa sądu spośród sędziów sądów równorzędnych albo wyższych, na wniosek prezesa sądu i po zasięgnięciu opinii kolegium sądu. Niewydanie opinii w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru powołania wiceprezesa sądu nie stoi na przeszkodzie powołaniu.”;

6)uchyla się art. 24 i art. 25;

Pozytywnie należy ocenić nowelizację w zakresie ujednolicenia przepisów o funkcjonowaniu organów niezależnie od szczebla sądownictwa, jak również powrót do wyboru kandydatów na prezesa sądu przez samych sędziów.

Przepis art. 23 usp w nowym brzmieniu jest próbą unormowania obecnej praktyki Ministra Sprawiedliwości, zgodnie z którą wybór prezesa sądu jest poprzedzony – obecnie bez jakiegokolwiek podstawy prawnej w tym zakresie – wyborem kandydatów na prezesa danego sądu. Uzasadnieniem wprowadzenia modelu wyboru prezesów jest zapewne respektowanie w tym zakresie głosu środowiska sędziowskiego i powierzenie zadania kierowania sądem osobie, która uzyska największą ilość głosów, co zasadniczo

jest równoważne z posiadaniem przez kandydata największego i niezbędnego, do piastowania tej funkcji, zaufania sędziów danego sądu. **Pozostawienie wyboru Prezesa w gestii Ministra Sprawiedliwości stwarza jedynie pozory wsłuchiwania się i respektowania głosu środowiska sędziowskiego danego sądu, czego licznym przykładem są przypadki wyboru przez Ministra osoby, która wcale nie otrzymała największego poparcia, a nawet było to poparcie najmniejsze, za to była członkiem stowarzyszeń sędziowskich Iustitia i Themis. Właściwsza zatem byłaby regulacja, zgodnie z którą Minister Sprawiedliwości powołuje na prezesa sądu kandydata, który uzyskał największe poparcie w swoim sądzie. Konkluzję tą wzmacnia treść projektowanego art. 23 par. 3 usp, zgodnie z którym w przypadku przedstawienia przez zgromadzenie ogólne tylko jednego kandydata na prezesa sądu, Minister Sprawiedliwości może – a zatem nie ma takiego obowiązku – powołać tego kandydata na prezesa sądu. Jeżeli zatem kandydat taki z jakiegokolwiek powodu nie uzyska aprobaty Ministra Sprawiedliwości, to wbrew woli zgromadzenia ogólnego danego sądu nie zostanie jego prezesem.**

Dodatkowe zastrzeżenia budzi fakt, iż projekt nie precyzuje sposobu wyłaniania kandydatów, a zwłaszcza nie wskazuje, czy przedstawieni Ministrowi Sprawiedliwości mają być wszyscy kandydaci, którzy zostali przegłosowani podczas Zgromadzenia, niezależnie od liczby zebranych głosów, czy też jedynie ci kandydaci, którzy uzyskają większość głosów „za”. Nie jest też wiadome, w jaki sposób ma się odbywać głosowanie tj. czy sędzia może oddać głos wyłącznie na jednego kandydata, czy też głosuje na wszystkich oddając głos „za” lub „przeciw”. Podkreślić bowiem należy, iż głosy oddane przeciwko kandydatowi również obrazują wolę środowiska, a mianowicie brak poparcia.

7) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. § 1. Kolegium sądu jest organem opiniodawczym i doradczym, który współdziała z prezesem sądu w zarządzaniu pracą sądu w przypadkach określonych w ustawie.

§ 2. Kolegium sądu nie tworzy się w sądzie rejonowym, w którym jest mniej niż 10 stanowisk sędziowskich. W takim przypadku zadania kolegium sądu wykonuje zgromadzenie ogólne sędziów sądu.

§ 3. Kolegium sądu składa się z prezesa sądu i pozostałych 5 członków kolegium sądu, a w sądzie, w którym jest mniej niż 50 stanowisk sędziowskich i asesorskich – 3 członków kolegium sądu, wybieranych przez zgromadzenie ogólne sędziów sądu.

§ 4. Przewodniczącym kolegium sądu jest prezes sądu, a w razie jego nieobecności – najstarszy służbą członek kolegium.

§ 5. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu dokonuje wyboru członków kolegium sądu w głosowaniu tajnym. Do ważności wyboru wymagany jest udział w głosowaniu co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia.

§ 6. Wspólna kadencja wybieranych członków kolegium sądu trwa 3 lata.

§ 7. Kadencja członka kolegium wygasa przed jej upływem w przypadku:

1)rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego;

2)przejścia albo przeniesienia sędziego w stan spoczynku;

3)przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe albo powołania na inne stanowisko sędziowskie;

4)złożenia przez sędziego rezygnacji z członkostwa w kolegium.

§ 8. *W przypadkach, o których mowa w § 7, przeprowadza się wybór uzupełniający członka kolegium sądu. Kadencja nowo wybranego członka kolegium sądu trwa do czasu upływu kadencji, o której mowa w § 6.*”;

8)w art. 29 w § 1:

a)wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Kolegium sądu realizuje zadania określone w ustawie, a ponadto:”;

b)w pkt 1 skreśla się wyrazy „w sądzie apelacyjnym”;

c)uchyla się pkt 1a,

d)pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6)wyraża opinię w innych sprawach przedstawionych przez prezesa sądu, prezesa sądu nadrzędnego, Krajową Radę Sądownictwa lub Ministra Sprawiedliwości.”;

9)po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:

„Art. 29a. § 1. Uchwały kolegium sądu zapadają większością głosów. Do podjęcia uchwały jest wymagana obecność co najmniej połowy wszystkich członków kolegium. Prezes sądu nie bierze udziału w podejmowaniu uchwał w przypadku wyrażania przez kolegium opinii w sprawach, w których decyzje należą do jego kompetencji. W przypadku równej liczby głosów, przesądza głos przewodniczącego kolegium, a jeżeli prezes sądu nie bierze udziału w głosowaniu, przesądza głos najstarszego służbą członka kolegium.

§ 2. Głosowanie jest tajne, jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków kolegium sądu.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach przewodniczący kolegium sądu może zarządzić przeprowadzenie głosowania w trybie obiegowym. Głosowanie w trybie obiegowym jest jawne. Głosowanie w trybie obiegowym jest ważne, jeżeli w terminie wyznaczonym na zajęcie stanowiska głos odda co najmniej połowa członków kolegium.

§ 4. Kolegium sądu zbiera się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Posiedzenia kolegium zwołuje prezes sądu z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej trzeciej liczby członków kolegium.

§ 5. W posiedzeniu kolegium sądu, na którym ma być wyrażona opinia o projekcie planu finansowego, o którym mowa w art. 178 § 1, uczestniczy dyrektor sądu.”;

10)uchyla się art. 30 i art. 31;

Pozytywnie należy ocenić powrót do sytuacji, w której członkami kolegium są osoby pochodzące z wyboru, a nie – jak dotychczas – prezesi sądów. Zasadne jednak byłoby rozważenie zwiększenia liczby członków kolegium, co podniosłoby rolę samorządu sędziowskiego.

Negatywnie zaś należy ocenić wyeliminowanie z ustawy uprawnienia do opiniowania kandydatów na stanowiska sędziowskie.

11)art. 33 i art. 34 otrzymują brzmienie:

„Art. 33. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu składa się z wszystkich sędziów tego sądu.

§ 2. Członkowie zgromadzenia ogólnego sędziów sądu są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia. Delegowanie na podstawie art. 77 nie zwalnia członka zgromadzenia od tego obowiązku.

§ 3. W posiedzeniach zgromadzenia ogólnego sędziów sądu mogą brać udział sędziowie niebędący członkami zgromadzenia, w tym sędziowie delegowani do pełnienia obowiązków sędziego w tym sądzie, oraz asesory sądowi, bez prawa udziału w głosowaniu.

§ 4. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego sędziów sądu jest prezes sądu. W razie nieobecności prezesa sądu obowiązki przewodniczącego pełni najstarszy służbą wiceprezes sądu, a jeżeli wiceprezesi sądu są również nieobecni albo w sądzie nie został powołany wiceprezes – najstarszy służbą sędzia pełniący funkcję przewodniczącego wydziału.

§ 5. Uchwały zgromadzenia ogólnego sędziów sądu zapadają większością głosów obecnych członków zgromadzenia. Do podjęcia uchwały jest wymagana obecność co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia. Głosowanie jest tajne w sprawach, o których mowa w art. 34 § 1 pkt 1, a ponadto jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia.

§ 6. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu zbiera się co najmniej raz w roku. Posiedzenia zgromadzenia zwołuje prezes sądu z własnej inicjatywy lub na wniosek kolegium sądu, prezesa sądu nadzrędnego, jednej piątej liczby członków zgromadzenia albo Ministra Sprawiedliwości. O terminie zgromadzenia prezes sądu zawiadamia z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem, przedstawiając planowany porządek obrad.

Art. 34. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu:

- 1)opiniuje kandydatów na stanowisko sędziego tego sądu;
- 2)wysłuchuje informacji prezesa sądu o sytuacji w sądzie;
- 3)wyraża opinię o sprawozdaniu, o którym mowa w art. 31a § 2, sporządzonym przez dyrektora danego sądu;
- 4)uchwala regulamin wyboru kandydatów na prezesa sądu;
- 5)uchwala regulamin wyboru członków kolegium sądu;
- 6)wyraża opinie w innych sprawach przedstawionych przez prezesa lub kolegium sądu, prezesa sądu nadzrędnego, Krajową Radę Sądownictwa lub Ministra Sprawiedliwości albo z inicjatywy członków zgromadzenia;
- 7)realizuje inne zadania określone w ustawie.

§ 2. Ponadto zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego uchwała regulamin wyboru kandydata na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych i regulamin wyboru zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działającego przy sądzie apelacyjnym, a zgromadzenie ogólne sędziów sądu okręgowego – regulamin wyboru zastępcy lub zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądzie okręgowym.”;

12)uchyla się art. 35-36a;

Powyższe rozwiązanie należy zasadniczo ocenić pozytywnie, z małymi wyjątkami, tj. obowiązkowym udziałem sędziów w Zgromadzeniach, powiązaniem z istnieniem kworum. Rezygnacja z planowanej zmiany pozwoli na udział w samorządzie tylko tym sędziom, którzy są tym zainteresowani.

Pozytywnie należy ocenić powrót do praktyki opiniowania kandydatów na stanowiska sędziowskie przez Zgromadzenia poszczególnych sądów, do których kandydat aplikuje.

Zupełnie zbędne jest zastrzeżenie dla zgromadzenia ogólnego sędziów uchwalania regulaminów wyboru: kandydatów na prezesa sądu, członków kolegium sądu, kandydata na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, zastępców rzecznika dyscyplinarnego przy sądach apelacyjnych i okręgowych. Poza tym taka regulacja może skutkować odmiennymi zasadami wyboru tych osób w każdym sądzie, w tym w okręgu danej apelacji. Pożądane jest natomiast wprowadzanie jednolitych rozwiązań we wszystkich sądach, co zapobiegłoby manipulacji zmierzającej do osiągnięcia z góry założonego wyniku.

13) uchyla się art. 42a;

Art. 42a. [Zakaz kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa; zakaz podważania statusu sędziego; badanie niezawisłości i bezstronności sędziego]

§ 1.

W ramach działalności sądów lub organów sądów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa.

§ 2.

Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

§ 3.

Dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 6, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

§ 4.

Wniosek o stwierdzenie przesłanek, o których mowa w § 3, może być złożony wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji lub apelację, z wyłączeniem spraw, w których termin do ich rozpoznania i wydania orzeczenia jest nie dłuższy niż miesiąc od dnia złożenia pisma procesowego wszczynającego postępowanie w sprawie.

§ 5.

Wniosek składa się w terminie 7 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę. Po upływie terminu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, prawo do wniesienia wniosku wygasa. Sąd przy doręczeniu pierwszego pisma w sprawie zawiadamia uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę, a przy każdym kolejnym - jeżeli skład rozpoznający sprawę uległ zmianie.

§ 6.

Uprawnionym do złożenia wniosku jest w postępowaniu:

1)

w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe - strona;

2)

w sprawach o wykroczenia - strona;

3)

w przedmiocie odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary - strona i wnioskodawca;

4)

karnym - strona;

5)

w sprawach nieletnich - strona;

6)

cywilnym - strona i uczestnik postępowania;

7)

dyscyplinarnym - obwiniony.

§ 7.

Wniosek powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1)

żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 3;

2)

przycięcie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie.

§ 8.

Wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 7, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny.

§ 9.

Wniosek złożony wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu dokonującego czynności w toku postępowania przygotowawczego w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe lub w postępowaniu karnym pozostawia się bez rozpoznania.

§ 10.

Jeżeli uprawniony do złożenia wniosku złożył wnioski wobec więcej niż jednego sędziego wyznaczonego do składu rozpoznającego sprawę lub wnioski zostały złożone w tej samej sprawie przez kilku uprawnionych do złożenia wniosku, sąd może zarządzić połączenie wniosków w celu ich łącznego rozpoznania. W przypadku łącznego rozpoznania wniosków, wnioski rozpoznaje skład sądu wyznaczony do rozpoznania wniosku, który został złożony jako pierwszy.

§ 11.

Uwzględniając wniosek sąd wyłącza sędziego od rozpoznania sprawy. Wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych prowadzonych przez niego sprawach.

§ 12.

W razie uwzględnienia wniosku, sąd z urzędu sporządza w terminie 3 dni uzasadnienie postanowienia.

§ 13.

Wrazie uwzględnienia wniosku, odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręcza się również sędziemu, którego wniosek dotyczy. Sędzia może w terminie 3 dni złożyć wniosek o ponowne rozpoznanie do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w składzie 5 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego, w terminie 7 dni utrzymuje w mocy postanowienie o wyłączeniu sędziego albo uchyla postanowienie o wyłączeniu sędziego i oddala wniosek. Do czasu rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy, sędzia podejmuje czynności niecierpiące zwłoki.

Projektowane uchylenie powyższego przepisu tylko pozornie stanowi wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 5 czerwca 2023 r. C-204/21 dotyczącego naruszenia przez Polskę prawa UE w zakresie niezawisłości sędziowskiej. Otwiera niestety furtkę arbitralnego badania z urzędu, bez wniosku stron statusu sędziego i podważania aktu powołania sędziego przez Prezydenta-aktu ustrojowego przewidzianego w art. 179 Konstytucji RP. O powyższej intencji świadczy uchylenie § 3- 13 art. 42 a Prawa o ustroju sądów powszechnych, które zostały wprowadzone do porządku prawnego ustawa z 9.06.2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, które to przepisy zostały wprowadzone właśnie w wykonaniu orzeczeń europejskich trybunałów. Zgodnie z § 3 dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 6, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Postanowienia art. 42a p.u.s.p. wyraźnie określają podstawy wniosku o zbadanie niezawisłości i bezstronności sędziego, tym samym wskazując na kryteria, jakimi ma się kierować sąd, oceniając, czy istnieją podstawy do wyłączenia sędziego w omawianym trybie. Zgodnie z § 3 wspomnianego przepisu badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności odbywa się z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu, jak również jego postępowania po powołaniu. Co istotne, weryfikacja tych wymogów odbywa się zawsze w kontekście danej sprawy i możliwego wpływu na jej wynik, co zostało wyartykułowane w uchwale SN – Izba Cywilna, Karna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20, LEX nr 2784794. Wprowadzenie testu niezawisłości stanowiło realizację przedmiotowego poglądu, a ponadto wskazywało, iż intencją ustawodawcy wprowadzającego do porządku prawnego art. 42a § 1 i 2 USP był wyłącznie zakaz kwestionowania inwestytury sędziowskiej, co w świetle art. 180 Konstytucji RP jest oczywiste. Celem instytucji badania niezawisłości i bezstronności sędziego nie jest bowiem umożliwienie kwestionowania przewidzianego przez ustawodawcę systemu powoływania sędziów, ale ocena indywidualnych okoliczności dotyczących powołania konkretnego sędziego oraz jego zachowania po powołaniu, przy czym ocena ta powinna nastąpić w kontekście konkretnej sprawy. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 28.01.2022 r., II CSKP 26/22, LEX nr 3397308, wprost stwierdził: „Jakkolwiek Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zobowiązał

Rzeczpospolitą Polską do zawieszenia stosowania, *inter alia*, [art. 29 § 3](#) ustawy z 2017 r. o Sądzie Najwyższym (postanowienie Wiceprezes Trybunału z 14 lipca 2021 r., ECLI:EU:C:2021:593), to jednak nie zmienia to faktu, iż wręczenie sędziemu aktu powołania skutkuje przyznaniem mu inwestytury, to zaś wyklucza możliwość oderwanego od okoliczności rozpoznawanej sprawy weryfikowania jej stosowania czy skuteczności przyznania na mocy aktu powołania do pełnienia funkcji na stanowisku sędziego”.

Uchylenie powyższego przepisu prowadzić może do podważenia statusu sędziego w ujęciu generalnym, co już ma miejsce, a co czynią sami sędziowie z urzędu, najczęściej członkowie i sympatycy dwóch stowarzyszeń sędziowskich. Powyższe jest sprzeczne z obowiązującym porządkiem konstytucyjnym jak również z orzecznictwem europejskich Trybunałów.

W żadnym wyroku ani ETPCz, ani TSUE nie podważa statusu sędziów powołanych przy udziale KRS ukształtowanej ustawą z 2017 r.

Przeciwnie – we wszystkich wyrokach wyraźnie rozdziela rozważania dotyczące organu (sądu) od rozważań dotyczących sędziów.

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako TSUE), które mają uzasadniać usunięcie sędziów z zajmowanych stanowisk sędziowskich, dotyczyły statusu Izby Dyscyplinarnej (obecnie już nieistniejącej) oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Nie dotyczyły one statusu sędziów sądów powszechnych i administracyjnych, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną wskutek wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych ustaw. Warto podkreślić, że w wyroku TSUE z dnia 21 grudnia 2023 roku (C- 718/21) Trybunał wyraźnie wskazał, że z orzecznictwa Trybunału wynika, iż okoliczność, że organ taki jak Krajowa Rada Sądownictwa uczestniczy w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do statusu sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie. Analogicznie wypowiedział się TSUE w kolejnych wyrokach:

- w wyroku z dnia 9 lipca 2020 r. VQ versus Land Hessen, C-272/19, Trybunał w § 54 wskazał, że: "(...) Co się tyczy warunków mianowania sędziego orzekającego w sądzie odsyłającym, należy na wstępie przypomnieć, że sam fakt, iż władze ustawodawcze lub wykonawcze uczestniczą w procesie mianowania sędziego, nie może prowadzić do powstania zależności sędziego od tych władz ani do wzbudzenia wątpliwości co do jego bezstronności, jeśli po mianowaniu zainteresowany nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków (por. podobnie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (...), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, § 133 i przytoczone tam orzecznictwo)". Konkludując fragment uzasadnienia dotyczący niezawisłości sądów państw członkowskich, jako istotnego elementu państwa prawa, TSUE w § 56

stwierdził, że: "(...) Niezawisłość sądu krajowego powinna bowiem, również pod kątem warunków, w jakich dochodzi do mianowania jego członków, być oceniana z uwzględnieniem wszystkich istotnych czynników".

- również w kolejnym wyroku z dnia 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19 TSUE podkreślił, że: "(...) W ostatecznym rozrachunku to do sądu odsyłającego będzie należało wypowiedzenie się, w świetle ogółu zasad (...) i po przeprowadzeniu wymaganej w tym celu oceny, w przedmiocie tego, czy całokształt okoliczności, w jakich nastąpiło powołanie sędziego (...) mogą skłaniać do wniosku, że (...) nie działał jako niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii. (...) W tym względzie Trybunał miał już sposobność uściślić w kilku niedawnych wyrokach, że sam fakt, iż dani sędziowie (...) zostali powoływani przez Prezydenta RP, nie może powodować ich zależności od tego organu władzy, ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków" (§ 131 i § 143).

- ponadto w wyroku z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawach połączonych C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, TSUE wskazał, że: "(...) A zatem okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sądowa, uczestniczący w procesie powołania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (...) Jednakże możliwe jest dojście do innego wniosku, jeżeli ta sama okoliczność, w połączeniu z innymi istotnymi czynnikami i warunkami, w jakich dokonano tych wyborów, prowadzi do powstania takich wątpliwości (...) " (pkt 75). W tym samym wyroku Trybunał stwierdził także, że: "(...) nie wystarcza informacja wykazująca, że sędzia lub sędziowie, którzy uczestniczyli w procedurze prowadzącej do skazania osoby, o której przekazanie wniesiono, zostali powołani na wniosek organu składającego się, w sposób przeważający, z członków władzy ustawodawczej lub wykonawczej lub osób wybranych przez taką władzę - tak jak w wypadku KRS od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r." (pkt 87).

Resumując, w żadnym wyroku TSUE nie stwierdzono dotychczas, że sama okoliczność powołania na urząd sędziego z udziałem wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa, przesądza generalnie i abstrakcyjnie, że dana osoba (grupa osób) nie jest sędzią w sensie ustrojowym. Udział takiej osoby w składzie sądu może być jednak uznany, za okoliczność, że sąd w tym składzie nie spełnia warunku niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, jedynie w połączeniu z innymi istotnymi czynnikami i warunkami, w jakich dokonano tych wyborów, prowadzących do wątpliwości. Przy czym zawsze muszą to być okoliczności realne a nie potencjalne.

Tymczasem w kolejnym pytaniu prejudycjalnym Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu z dnia 23 lipca 2021 r., sygn. akt X GC Upr. 5837/19 (pytanie zadane przez sąd w składzie sędziego Bartłomieja Przymusińskiego - aktualnie prezes Iustitii), zarejestrowanym pod sygn. C-521/21, dąży się do generalnego podważenia statusu sędziów.

Intencje projektodawcy, w kontekście anonowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości niekonstytucyjnych projektów regulacji/usunięcia sędziów oraz osoby opiekuna merytorycznego projektu- onegdaj członkini Iustitii, nie budzą wątpliwości, jakiemu celowi przyświeca uchylenie art. 42 aUSP.

II. Ocena zmian w przepisach Działu „Sędziowie i asesory sądowi”

14) w art. 55:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Sędzia może orzekać we wszystkich sprawach w swoim miejscu służbowym, a w innych sądach w przypadkach określonych w ustawie (jurysdykcja sędziego).”,

b) uchyla się § 5;

Zupełnie niezrozumiały jest zamiar uchylenia art. 55 § 5 USP, zgodnie którym okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Uchylenie powyższego przepisu stoi w sprzeczności z prawem unii i sankcjonuje przypadki arbitralnego uchylenia wyroku wyłącznie z faktu powołania sędziego po 2018 roku. Na szczególną uwagę zasługuje okoliczność, że sądy bez wniosków stron podważają status sędziów nominowanych od 2018 r. tylko w oparciu o fakt odbioru nominacji sędziowskiej w okresie od 2018 r., a całkowicie w oderwaniu od związku nominacji z konkretną sprawą konkretnych stron postępowania, czym naruszają zarówno bardzo istotne kryterium z testu niezawisłości, jak i trzeci krok testu wypracowanego w sprawie ze skargi Guðmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strassburgu (skarga nr 26374/18).

15) w art. 57a § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Prezes sądu przedstawia kandydaturę na wolne stanowisko sędziowskie wraz z oceną kwalifikacji oraz ewentualnymi uwagami kandydata do zaopiniowania właściwemu zgromadzeniu ogólnemu sędziów sądu. Posiedzenie zgromadzenia zwołuje się niezwłocznie po zamieszczeniu w systemie teleinformatycznym ostatniej z ocen kwalifikacji kandydatów na dane stanowisko sędziowskie.”;

16) w art. 58:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli na wolne stanowisko sędziowskie zostanie zgłoszona więcej niż jedna kandydatura, rozpatrzenie wszystkich kandydatur odbywa się na tym samym posiedzeniu zgromadzenia ogólnego sędziów sądu.”,

b) w § 2a wyraz „kolegium” zastępuje się wyrazami „zgromadzenia ogólnego sędziów sądu”;

c) w § 4 wyraz „kolegium” zastępuje się wyrazami „zgromadzenia ogólnego sędziów”;

17) uchyla się art. 82c;

18) uchyla się art. 88a;

19)w art. 106xa:

a)w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Nie wcześniej niż po upływie 30 miesięcy i przed upływem 36 miesięcy pełnienia obowiązków sędziego asesora sądowy może złożyć prezesowi właściwego sądu okręgowego wniosek o powołanie na stanowisko sędziego sądu rejonowego.”,

b)w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W razie złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, prezes sądu okręgowego, w terminie siedmiu dni od dnia upływu 36 miesięcy pełnienia przez asesora sądowego obowiązków sędziego, zarządza dokonanie oceny kwalifikacji asesora sądowego.”,

c)§ 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Po upływie terminu, o którym mowa w § 4, lub złożeniu przez asesora sądowego uwag do oceny kwalifikacji prezes sądu okręgowego przedstawia kandydaturę asesora sądowego na wolne stanowisko sędziego sądu rejonowego wraz z oceną kwalifikacji i ewentualnymi uwagami asesora sądowego do zaopiniowania właściwemu zgromadzeniu ogólnemu sędziów sądu.”

Bez uwag, za wyjątkiem wyeliminowania kolegium z opiniowania kandydatów.

III. Ocena zmian w przepisach regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów i asesorów rozdział 3 ustawy prawo o stroju sądów powszechnych.

1. Uwagi ogólne.

Projekt zmian powstał w związku z jednoznacznie negatywnymi opiniami obejmującymi funkcjonowanie sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych, a także samych rzeczników dyscyplinarnych różnych poziomów – zakłada więc rezygnację z wyodrębnionych sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych i powrót do wykonywania zadań sądów dyscyplinarnych pierwszej instancji, przez sądy apelacyjne działające w składzie trzech sędziów tego sądu, wyłanianych do każdej sprawy spośród wszystkich sędziów danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu, wiceprezesa sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego. Stąd też uchylenie art. 110a-110c oraz art. 82c usp.

Trudno polemizować z twierdzeniami, iż obecnie obowiązujący model nie sprawdził się, w zasadzie uznać należy, iż się skompromitował między innymi poprzez nieprzemyślane, pochopne, a częstokroć szkodliwe zachowania samych rzeczników dyscyplinarnych.

Wpływ czynnika politycznego w postaci ministra sprawiedliwości na obsadę najważniejszych stanowisk w systemie dyscyplinarnym był nieakceptowalny, rodził od razu wątpliwości co do możliwości wykorzystania tej drogi do piętnowania, czy wręcz szykanowania sędziów tylko dlatego, że mają inne poglądy.

Stąd też sama idea ograniczenia roli czynnika politycznego w tak delikatnej sferze jaką jest odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów oceniona powinna być pozytywnie,

powrót do modelu zakładającego pogłębiony udział w nim czynnika samorządowego sędziów jest wskazany.

W tym miejscu należy jednak od razu wskazać na to, iż ponownie oddając postępowaniem dyscyplinarne i cały system z tym związany w ręce sędziów i samorządu sędziów różnego stopnia, narażamy się na krytykę związaną z tworzeniem ściśle „korporacyjnego” systemu dyscyplinarnego – być może można powyższemu zaradzić poprzez rozbudowanie katalogu podmiotów, którym będzie przysługiwało prawo do zaskarżania orzeczeń sądów dyscyplinarnych.

Zgodnie z twierdzeniami uzasadnienia do projektu zmian w usp „drugi kierunek zmian jest związany z przywróceniem elementarnego ładu w szeroko rozumianym wymiarze sprawiedliwości, w zakresie odnoszącym się do niezawisłości sędziowskiej oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów”.

Założenie jest prawidłowe tyle tylko, iż jak w takim razie ma z nim współgrać pozostawienie w niezmienionej formie regulacji dotyczących rzeczników dyscyplinarnych powoływanych ad hoc – projektodawca pominął zupełnie to, iż pozostawił w mocy uregulowania art. 112b § 1 usp tj. Minister Sprawiedliwości może powołać Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej sędziego. **Powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wyłącza innego rzecznika od podejmowania czynności w sprawie.**

Skoro więc odtwarzamy samorządny system dyscyplinarny, to dlaczego nadal w dowolnym momencie Minister Sprawiedliwości może go wyłączyć, poprzez powołanie swego rzecznika, który wyłączy od dalszych czynności rzeczników powoływanych przez samorzady sędziowskie.

Warunkiem odzyskania rzeczywiście waloru samorządności i niezależności przez system dyscyplinarny sędziów, jest wykluczenie możliwości jego „wyłączenia” w dowolnym momencie przez polityka, poprzez wskazanie swojego rzecznika ad hoc. Cele postępowań dyscyplinarnych, po odtworzeniu samorządnego systemu dyscyplinarnego, z pewnością zostaną osiągnięte bez konieczności uciekania się do nadzwyczajnych rozwiązań jakim jest bez wątpienia instytucja rzecznika ad hoc. Jednym z ważniejszych postulatów warunkujących odtworzenie prawidłowego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej jest uchylenie art. 112 b usp.

2. Przepisy „ustrojowe”

w art. 110:

a) w § 1:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Sądami dyscyplinarnymi, orzekającymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów, są: ”,

– w pkt 1 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) sądy apelacyjne w składzie trzech sędziów, ”,

– w pkt 1 lit. b skreśla się wyrazy „, oraz sprawach, o których mowa w art. 107 § 1 pkt 3”;

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym, o którym mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są uprawnieni wszyscy sędziowie danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu, wiceprezesów sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego.”;

Zmiany powyższe są konsekwencją rezygnacji z koncepcji tworzenia wyodrębnionych jednostek w postaci „sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych”. Funkcję tę przejmą sądy apelacyjne, wyłączenie z katalogu sędziów „orzekających w sprawach dyscyplinarnych” prezesa sądu, wiceprezesów sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego jest słuszne, aczkolwiek należałoby rozważyć czy ten katalog powinien być już zamknięty, czy nie powinien objąć innych osób funkcyjnych w sądzie, tak by nawet teoretyczny zarzut związany z wpływem na takiego sędziego, który miały być zainteresowany utrzymaniem funkcji w zamian za orzeczenie określonej treści, mógł być uznany za bezzasadny.

Nie wydaje się by doprowadziło to do uniemożliwienia ustanowienia składów orzekających w sądach apelacyjnych.

Wątpliwości i to poważne budzi ograniczenie możliwości wykonywania obowiązków sędziego w sądzie dyscyplinarnym wyłącznie do sędziów sądu apelacyjnego – ponownie pomija się zupełnie sędziów sądu rejonowego oraz sędziów sądu okręgowego.

Tak krytykowane zmiany w systemie sądowym zapoczątkowane w 2017r., między innymi swą podstawę brały z braku zgody na pomijanie zdania sędziów niższych instancji.

W związku z powyższym skoro sam projekt ma akcentować rolę samorządu sędziowskiego, uniemożliwienie sędziom niższego rzędu udziału w składach orzekających w sprawach dyscyplinarnych jest błędem.

Sędziom sądów rejonowych i okręgowych powinno się zapewnić udział w składach orzekających w sprawach dyscyplinarnych – ilość tych sędziów powinna odpowiadać co najmniej ilości sędziów sądu apelacyjnego uprawnionych do orzekania.

uchyla się art. 110a–110c;

Zmiana oceniona w uwagach ogólnych, ma charakter systemowy i ocenić ją należy jako właściwą i oczekiwaną.

Wydaje się iż, sama działalność poszczególnych sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych nie budziła szczególnych kontrowersji, jednakże powierzenie obowiązków sędziego dyscyplinarnego przez Ministra Sprawiedliwości, w konkretnych okolicznościach sprawy, mogło naruszać zasady niezależności, trudno byłoby w tej sytuacji uznawać, że mieliśmy do czynienia z „sądem właściwie obsadzonym” w rozumieniu czy to TSUE czy ETPCz.

w art. 112:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz dwóch Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych powołuje na czteroletnią kadencję Minister Sprawiedliwości, spośród kandydatów na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych przedstawionych przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów apelacyjnych.”,

Zmiana obejmuje wskazanie, iż Minister Sprawiedliwości powołuje wskazane osoby spośród kandydatów przedstawionych przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów apelacyjnych. Nie wiadomo dlaczego Minister Sprawiedliwości pozostawił sobie takie uprawnienie, dlaczego czynny polityk miałby cenzorować w tym zakresie decyzje samorządów sędziowskich, a więc realnie wpływać na obsadę tych urzędów.

Ponadto mając na uwadze proponowaną treść art. 112 § 3a zgromadzenia mają wybierać jedynie kandydata na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, zatem to także Ministrowi Sprawiedliwości pozostawiono wybór co do tego, który z kandydatów będzie sprawował konkretną funkcję, a więc wybierał będzie i rzecznika i dwóch zastępców, przydzielając im te obowiązki.

Wydaje się, iż wystarczyłoby zapewnienie Ministrowi prawa do inicjowania postępowania poprzez skierowanie wniosku do Rzeczników czy możliwości złożenia środka odwoławczego od orzeczeń czy to rzeczników czy samego sądu dyscyplinarnego.

Podtrzymując twierdzenia o konieczności zapewnienia udziału sędziów wszystkich instancji w procedurach samorządowych, także to zgromadzenie sędziów sądu apelacyjnego, które ma wybrać kandydata, powinno zostać uzupełnione przez delegatów sądów rejonowych i okręgowych, w ilości co najmniej równej ilości sędziów sądów apelacyjnych uprawnionych do głosowania. Nie wiadomo dlaczego takie uprawnienie zarezerwowano jedynie dla sędziów sądu apelacyjnego.

Po wyborze przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów apelacyjnych kandydatów, wybór/wskazanie konkretnego sędziego na te konkretne stanowiska mógłby nastąpić w drodze kolejnych losowań, najpierw rzecznik a następnie dwóch zastępców.

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wybiera kandydata na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych spośród sędziów tego sądu oraz sędziów sądów okręgowych i rejonowych z obszaru właściwości tego sądu. Wyboru kandydata dokonuje się w głosowaniu tajnym. Do ważności wyboru wymagany jest udział w głosowaniu co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia.”,

W sytuacji gdy nie zostanie zmieniona zasada głosowania tzn. dopuszczenie do niego sędziów sądu rejonowego oraz apelacyjnego patrz uwagi powyżej, to przepis § 3a zawiera w zasadzie częściowo normę, która z pewnością nie będzie realnie stosowana - szansa na to, iż sędziowie sądu apelacyjnego, głosujący na swoim zgromadzeniu wybiorą na kandydata sędziego sądu okręgowego albo

rejonowego jest iluzoryczna, ustawodawca chce dać sędziom sądu rejonowego i okręgowego uprawnienie (do zostania kandydatem na rzecznika), które z całą pewnością jest nie do zrealizowania, ma ono charakter ewidentnie pozorny.

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Obsługę administracyjną Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych zapewniają sądy będące miejscem służbowym sędziów pełniących te funkcje.”,

Bez uwag, zmiana jest konsekwencją zniesienia sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych.

d) w § 5 po wyrazie „powołania” dodaje się wyrazy „albo wyboru”,

e) § 5a–7 otrzymują brzmienie:

„§ 5a. Przy sądzie okręgowym działa jeden zastępca rzecznika dyscyplinarnego. Minister Sprawiedliwości może, na wniosek prezesa sądu okręgowego, ustalić większą liczbę zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądzie okręgowym, jeżeli jest to uzasadnione dobrem wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności wpływem spraw dyscyplinarnych.

§ 6. Zastępcę rzecznika dyscyplinarnego działającego przy sądzie apelacyjnym wybiera na trzyletnią kadencję zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego, spośród sędziów tego sądu lub sędziów sądów okręgowych z obszaru właściwości tego sądu. Wyboru zastępcy rzecznika dyscyplinarnego dokonuje się w głosowaniu tajnym. Do ważności wyboru wymagany jest udział w głosowaniu co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia.

§ 7. Zastępcę rzecznika dyscyplinarnego działającego przy sądzie okręgowym wybiera na trzyletnią kadencję zgromadzenie ogólne sędziów sądu okręgowego, spośród sędziów tego sądu lub sędziów sądów rejonowych z obszaru właściwości tego sądu. Wyboru zastępcy rzecznika dyscyplinarnego dokonuje się w głosowaniu tajnym. Do ważności wyboru wymagany jest udział w głosowaniu co najmniej połowy wszystkich członków zgromadzenia.”;

Same rozwiązanie wyboru zastępców rzecznika dyscyplinarnego przez samorząd sędziowski jest słuszne.

Ponownie jednak nie zapewnia się udziału w wyborach w poszczególnych zgromadzeniach sędziów niższych instancji.

Ponownie więc wybierać będą faktycznie takich zastępców sędziowie wyższej instancji dla niższej instancji. Wydaje się wskazanym to by zapewnić udział w tych zgromadzeniach delegatom sądów niższej instancji w ilości odpowiadającej ilości sędziów zgromadzenia, w którym ma się odbyć głosowanie.

w art. 114:

a) w § 1 wyrazy „prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego” zastępuje się wyrazami „prezesa lub kolegium sądu”,

b) w § 9 wyrazy „kolegium odpowiednio sądu okręgowego lub apelacyjnego” zastępuje się wyrazami „właściwemu kolegium sądu”.

Zmiany redakcyjne – bez uwag.

3. Przepisy materialne

w art. 107:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie.”,

b) uchyla się § 3;

Odstąpiono od uznawania, iż deliktem dyscyplinarnym pozostają w szczególności: działania lub zaniechania mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości, działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, jak też taka działalność publiczna, która nie daje się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Projektodawca, na uzasadnienie zmiany brzmienia przepisu, wskazuje wykonanie orzeczeń trybunałów międzynarodowych i UE. Słuszność tego rozwiązania, tylko pozornie wydaje się bezdyskusyjna.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału z dnia 5 czerwca 2023 roku w sprawie C-204/21 punkt 2 sentencji, Trybunał uznał za niezgodne z prawem Unii przepisów uznających za przewinienie dyscyplinarne badanie spełnienia wymogów Unii Europejskiej dotyczących niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, tymczasem zakwestionowany przepis dotyczy działań kwestionujących istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczności powołania sędziego, lub umocowania konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej. Wyeliminowanie powyższego przepisu, łącznie z art. 42a rodzi obawę kwestionowania statusu sędziego, aktu jego powołania co już występuje, choć żaden z europejskich trybunałów tego nie czyni. Niewątpliwie prowadzi to anarchizacji prawa. Poza tym należy podkreślić, iż w dacie kierowania pytania prejudycjalnego w sprawie C-204/21, kwestionowany art. 42 a § 1 i 2 nie posiadał dalszych jednostek redakcyjnych § 3 – 14, zostały one wprowadzone do porządku prawnego na podstawie [art. 4 pkt 1](#) ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U.2022.1259) zmieniającej ustawę z dniem 15 lipca 2022 r. Wprowadzenie dodatkowych paragrafów nie pozostawia wątpliwości, iż sądy mogą badać niezawisłość i bezstronność sądu, nie mniej jednak nie mogą kwestionować ustrojowego statusu sędziego innych organów państwa.

w art. 109 uchyla się § 1a;

Konsekwencja zmiany w art. 107 usp oraz art. 19 ustawy o zmianach ustawy o usp – bez uwag.

4. Przepisy końcowe i przejściowe

art. 7,8, 9, 11 ust 4 usp – mają charakter porządkujący i są konsekwencją wprowadzenia nowego modelu sądownictwa dyscyplinarnego stąd min. uregulowania obejmujące kwestie zniesienia sądów dyscyplinarnych itd., przekazania akt itp - uwag do tego nie zgłaszamy.

Z kolei poważne wątpliwości budzi treść art. 11 ust 1. Wszczęte i niezakończone postępowania prowadzone przez osoby pełniące funkcje, o których mowa w art. 10, z dniem wejścia w życie ustawy ulegają zawieszeniu z mocy prawa do czasu ich podjęcia przez osoby powołane albo wybrane do pełnienia odpowiednich funkcji w kolejnej kadencji.

W szczególności chodzi tutaj o ograniczenie tych postępowań do postępowań dyscyplinarnych prowadzonych przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Wojskowych, Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Wojskowych, zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach apelacyjnych oraz zastępców rzecznika dyscyplinarnego działających przy sądach okręgowych.

Oznacza to, iż zawieszeniu nie podlegają i nadal prowadzone są postępowania dyscyplinarne przez Rzeczników Dyscyplinarnych powołanych na podstawie art. 112b usp.

Powołując rzeczników ad hoc Minister Sprawiedliwości uzasadniał powyższe m.in. tym, iż postawy aktualnych Rzeczników Dyscyplinarnych „z punktu widzenia etyki sędziowskiej wyrażonej w Zbiorze Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, budzą liczne wątpliwości, które podważają ich rzetelność i bezstronność oraz dyskwalifikują te osoby jako rzeczników dyscyplinarnych (informacja ze strony MS z dnia 25.03.2025r.).

Uznać więc należy, iż to przymioty osobiste (ich brak) dotychczasowych rzeczników, w ocenie Pana Ministra, stały na przeszkodzie temu by mogli oni dalej wykonywać swe obowiązki.

W tej sytuacji skoro omawianą ustawą ma zostać odtworzony samorządny system dyscyplinarny, skoro mają zostać powołani wybrani przy udziale środowiska sędziowskiego rzecznicy, to brak jest podstaw do tego by rzecznicy ad hoc i prowadzone przez nich postępowania wyłączyć z regulacji art. 11 ust 1 ustawy.

Zgodnie z art. 11 ust 3 powołanej ustawy kolejne decyzje co do ich dalszego prowadzenia podejmowane zostaną przez prawidłowo powołanych rzeczników.

Stosownie do treści art. 128 usp w sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy części ogólnej Kodeksu karnego oraz przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem art. 344a i art. 396a, z uwzględnieniem odrębności wynikających z charakteru postępowania dyscyplinarnego. Oznacza to, iż podstawą zawieszenia postępowania dyscyplinarnego do chwili obecnej był jedynie art. 22 § 1 i 2 kpk. Przewidywał on możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie w tym względzie.

Tymczasem art. 11 omawianej ustawy wprowadza instytucję zawieszenia postępowania dyscyplinarnego ze względów de facto podmiotowych, gdzie jedyną podstawą do zawieszenia takiego postępowania jest osoba i jej funkcja, czyli taka, która takie postępowanie prowadzi. Zawieszenie następować ma „z mocy prawa” do czasu podjęcia postępowania przez osoby powołane albo wybrane do pełnienia odpowiednich funkcji w kolejnej kadencji.

Co prawda postępowanie takie miałyby być podejmowane w terminie 14 dni od dnia powołania albo wyboru osoby pełniącej odpowiednią funkcję w kolejnej kadencji, brak jednak jakiegokolwiek rygoru, który wskazywałby na to jaki będzie skutek jego niedotrzymania, de facto czyni ten termin terminem instrukcyjnym.

Ponadto nadal można utrzymywać stan zawieszenia postępowania „jeśli zachodzi okoliczność uzasadniająca dalsze zawieszenie postępowania na podstawie odrębnych przepisów”. Można by w tym przypadku domniemywać, iż ustawodawcy chodziło o art. 22 kpk, który jednak nie zawiera katalogu zamkniętego przyczyn zawieszenia.

Nie jest do końca jasne, czy w przypadku, gdy nowo powołany rzecznik uzna, że nadal istnieją podstawy do zawieszenia postępowania wydaje on kolejne postanowienie.

Niezależnie od tego, na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania w oparciu o art. 11 ust 2 i 3 żaden środek zaskarżenia nie przysługuje. Powyższe rodzi zupełną dowolność nowo powołanego rzecznika w zakresie podejmowania postępowania dyscyplinarnego – czego w żaden sposób zaakceptować nie można.

Brak decyzji w tym względzie, w sposób oczywisty jest także niekorzystny dla osoby objętej postępowaniem dyscyplinarnym, przez cały czas pozostaje ona w swoistym zawieszeniu, pod ciągłą groźbą podjęcia wobec niej takiego postępowania. Powyższe może mieć wpływ na wątpliwości co do jej niezależności.

Nie do zaakceptowania jest możliwość zawieszenia postępowania dyscyplinarnego na nieokreślony czas, bez żadnej możliwości kontroli takiego orzeczenia, czy spowodowania podjęcia postępowania m.in. poprzez brak środków zaskarżenia.

Art. 16 ust 1 i 19

Uregulowanie art. 16 ust 1 przewiduje „umorzenie z mocy prawa” szeregu postępowań dyscyplinarnych prowadzonych w związku z kwestionowaniem prawa

sędziów do realizacji swego umocowania do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, z pewnością jest to konsekwencja zmiany w treści art. 107 usp.

Jest to zapewne chęć swistego przyspieszenia w tym zakresie, wyręczenia rzeczników dyscyplinarnych w podejmowaniu decyzji procesowych, uzasadniane jest to zniesieniem zakazów kwestionowania prawidłowości umocowania sędziego lub sądu.

Na chwilę wszczynania takich postępowań, zachowania opisywane w art. 16 ust 1 projektu, stanowiły delikt dyscyplinarny opisany w art. 107 usp.

W procedurze karnej, a tę stosujemy w postępowaniach dyscyplinarnych (art. 128 usp), w sytuacji gdy ustawodawca uznaje, iż część czynów nie stanowi już przestępstwa, nie orzeka o umorzeniu prowadzonych postępowań, a decyzje w tym zakresie pozostawia właściwym organom. Decyzje te podlegają oczywiście instancyjnej kontroli, w przypadku wniesienia środków zaskarżenia.

Tymczasem nie zawsze taka decyzja ma charakter automatyczny i nie można takiej procedury z góry uznać za „bezprzedmiotową”, o czym chce przekonywać projektodawca, nie wszystkie sytuacje procesowe są oczywiste i jednoznaczne.

Ponadto trudno umieścić te „umorzenie z mocy prawa” wszczętych postępowań dyscyplinarnych, w kontekście znanych prawu polskiemu instytucji prawnych. **Zbliża się ono w zasadzie do instytucji swistej abolicji indywidualnej, tym razem zastosowanej wprost przez ustawodawcę.**

Jest to zbyt daleka ingerencja we właściwość władzy sądowniczej, i rodzi na przyszłość niebezpieczeństwo korzystania z tego typu „skrótów” prawnych.

Powyższe twierdzenia należy odnieść także do art. 19 projektu.

W imieniu Stowarzyszenia
Zarząd OZS „Aequitas”